

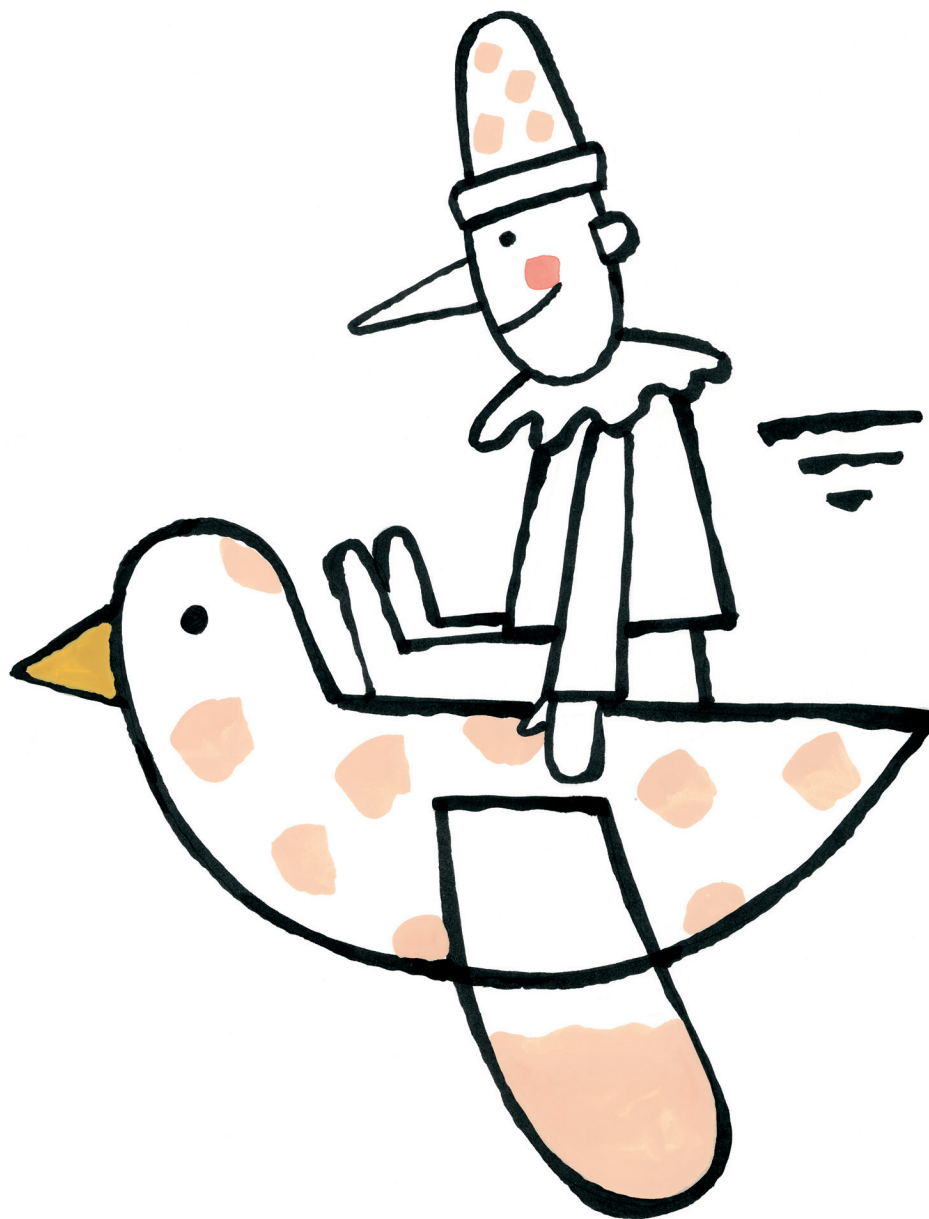
*Kraljestvo
domišljije*

LUTKOVNO GLEDALIŠČE
LJUBLJANA

Carlo Collodi

Ostržek

Pedagoško gradivo

Pripravila: Špela Frlc

Uvod

Zgodba o Ostržku ima skorajda tako razburljivo življenje kot glavni junak, o katerem pripoveduje. Njen avtor pisatelj, novinar in publicist Carlo Collodi (psevdonim) jo je leta 1870 kot zgodbo v nadaljevanju vsak teden objavjal v prvi italijanski reviji za otroke Otroški dnevnik (Il Giornale dei Bambini) in mladi bralci so jo takoj vzeli za svojo. Celó tako zelo, da so se, ko jo je želel zaključiti, uprli in je tako namesto načrtovanih 18 na njihovo željo objavil 36 nadaljevanj zgodbe.

Kasneje je zgodba o Ostržku izšla v knjižni obliki in s prevodi prepotovala ves svet. Zaživela je v številnih drugih medijih, na filmu, v radijski igri, stripu, v številnih lutkovnih in gledaliških priredbah. Tudi skoraj 150 let po prvi objavi še vedno nastajajo nove in nove reinterpretacije. Ostržek sam danes velja za enega največkrat upodobljenih izmišljenih junakov našega časa.

Collodijev Ostržek se nikakor ni ujemal z vzgojnimi zapovedmi časa, v katerem je nastal, in na ta račun je bil deležen številnih kritik. Za svojega pa so ga takoj vzele številne generacije otrok. Učenci italijanskih šol so celo zbrali dovolj denarja, da so mu leta 1955 v mestu Collodi (rojstnem mestu njegovega avtorja) postavili spomenik, kjer zdaj vsako leto praznujejo Ostržkov rojstni dan.

Collodiju je uspelo v zgodbi o Ostržku ubesediti teme, ki z leti nikakor niso zastarele, kvečjemu le še pridobivajo aktualnost: Govoriti laž ali resnico? Ubogati starše ali delati po svoje? Izbrati tisto, kar si želim, ali tisto, kar je dobro zame ali prav? Zaupati sladkim obljubam ali ne? Kaj je tisto, kar iz lutke naredi človeka?

In kako o teh temah čutijo in razmišljajo otroci? Ogléd predstave je dobra priložnost, da z njimi spregovorimo o naštetih vprašanjih. Tukaj ponujamo nekaj predlogov za aktivnosti po predstavi.

Pogovorimo se o predstavi

Kateri prizor, del predstave je otrokom najbolj ostal v spominu?

Kdo nastopa v njem?

So se otroci med predstavo kdaj nasmejali? Ob katerih prizorih?

Jim je bilo med ogledom predstave kdaj težko pri srcu?

So se kdaj zbalí za Ostržka?

Kateri junak iz predstave jim je bil najbolj všeč? Zakaj?

Se jim je kakšen lik iz predstave zdel strašen? Zakaj?

So na vprašanja vsi otroci odgovorili enako? Pogovarjajmo se o tem, ali lahko različni ljudje različno doživimo predstavo in zakaj je tako.

Poskusimo skupaj obnoviti zgodbo. Kdo vse nastopa v predstavi?

Kaj vse doživi Ostržek? Ali otrokom kakšen del predstave ni bil razumljiv?

Skupaj poskusimo razjasniti nejasnosti.

V predstavi so uporabljene različne vrste lutk: namizne, senčne in naglavne lutke, marionete. Pogovarjajte se o tem, v čem se lutke razlikujejo. Za naglavne maske je značilno, da si igralec na glavo povezne ogromno masko. Zaradi nje mora igralec spremeniti in prilagoditi način gibanja in govora. Naglavne maske lahko ustvarijo zanimiv učinek, saj igralca spremenijo v pol-človeka, pol-lutko.

Senčno gledališče je ena najstarejših oblik ustvarjanja in izvira še iz pradavnine, ko so jih uporabljali v jamah s pomočjo ognja. Senčne lutke v predstavo vselej prinesejo dodatno razsežnost doživetja, saj lahko pri gledalcih sočasno sprožajo navdušenje in strah.

Ostržek in njegova zgodba

Poskušajte se spomniti, kdo od likov je imel naglavne maske, kdo je nastopal v senčnem gledališču in kdo kot namizna lutka.

Zakaj se je Muren pojavljal le kot senčna lutka?

Zakaj senčno gledališče pri gledalcu spodbudi še več domišljije?

Na spletni strani LGL si oglejte, kako nastane marioneta.

So otroci že gledali kakšno drugo predstavo, v kateri so nastopale takšne lutke?

Tudi Ostržek je v predstavi prikazan z različnimi lutkami.

Se otroci spomnijo, v katerih prizorih?

Kdo v predstavi upravlja lutke?

Pri katerih vrstah lutke animatorja vidimo na odru in pri katerih ne?

Kakšna je bila glasba v predstavi?

Se otroci spomnijo kakšnega songa iz predstave?

V kakšnih trenutkih v predstavi zapoje Ostržek?

Kakšen je Ostržek? S katerimi besedami bi opisali njegov značaj?

V katerih prizorih se njegove lastnosti najbolj pokažejo?

Kaj o njem pravi Ognježer? Kaj Pepe? Kako ga opiše Muren?

Ima lahko nekdo hkrati dobre in slabe lastnosti?

Je na primer pogumen, a ga je včasih strah?

Je dober po srcu, a včasih vseeno naredi kaj slabega?

Se Ostržek med predstavo spremeni? Kako?

Ostržek se mora odločiti: ali naj gre v šolo ali pa naj gre raje v gledališče;

ali naj posluša Zvitorepko in Brljava, ki mu obljubljata kup denarja, ali pa naj se vrne domov k očetu; ali naj izpije zdravilo, četudi je zelo grenko, ali pa ne.

So se tudi otroci morali kdaj odločiti med dvema stvarima? Kako so se odločili?

Kako vemo, kaj je prav in kaj ne? Je vedno lahko narediti tisto, kar je prav?

Muren se v zgodbi pojavi vedno, kadar hoče Ostržek storiti nekaj, kar ni prav. *“Ti kar pridigaj,”* mu reče Ostržek. Zakaj ne posluša njegovih svaril?

Kdo pa otrokom, tako kot Muren Ostržku, daje življenjska napotila?

Kateri življenjski nasvet so si najbolj zapomnili?

Kakšno vlogo v zgodbi odigra Dobra vila oziroma Plavolaska?

Do Ostržka je včasih stroga, a vedno ljubeča in skrbna. Na koga te spominja njen lik?

Kaj pomeni iti po svetu? Kakšne nevarnosti v svetu grozijo Ostržku?

Zakaj sodnik zapre Ostržka, četudi ni bil nič kriv?

Kaj bi otroci rekli Zvitorepki in Brljavu, če bi jim, tako kot Ostržku, obljubljala kupe zlatnikov, če posadijo svoj denar na Polje čudežev?

Pepe izdelava Ostržka iz kosa lesa in tako postane njegov oče.

Ali ima Pepe Ostržka rad? Kako to vemo? Ali ima tudi Ostržek rad Pepeta?

Ostržek se na koncu predstave spremeni v pravega dečka.

Zakaj se zgodi ta sprememba?

O laži

Kdo vse v predstavi Ostržek laže?
Zakaj se Ostržek zlaže Plavolaski?
Zakaj se Zvitorepka in Brljav zlažeta Ostržku?
Zakaj Pepe reče Ostržku, da je prodal plašč, ker mu je bil pretopel? Je to tudi laž?
Ali lahko lažemo iz različnih razlogov?
Ali je vedno narobe lagati?
Plavolaska v predstavi pravi: *“Veš, otrok moj, poznamo dvoje vrst laži. Take s kratkimi nogami in takšne z dolgim nosom.”*
Kaj pomeni, da ima laž kratke noge?

Ali se tudi otroci kdaj zlažejo? Zakaj? Kdaj?
Kako se počutijo, kadar se zlažejo?
Kako se počutijo, kadar izvedo, da se je njim kdo zlagal?
Kaj storijo, kadar jih kdo ujame na laži?
Kako je bilo v predstavi prikazano, da se je Ostržku zaradi laganja podaljšal nos?

O revščini in bogastvu

Pepe nima denarja, da bi Ostržku kupil abecednik.
Ostržek pravi, da je njegov oče po poklicu revež.
Ali je biti revež res lahko poklic?
Kaj bi kupil Ostržek, če bi imel veliko denarja?
Ali bi kupil tudi kaj za Pepeta?
Kaj bi kupili otroci, če bi imeli res veliko denarja?
Bi poskrbeli tudi za tiste, ki imajo malo denarja in ga zelo potrebujejo?
Ali to, da imaš denar, že pomeni, da si v življenju srečen?
Ali ti, če imaš res, res veliko denarja, ni več treba hoditi v šolo?

O šoli

Ostržek noče v šolo. Reče: *“Če ostanem pri očetu, se bom moral učiti. Zlepa ali zgrda. Meni pa učenje ne diši, raje se bom potepal. Na svidenje.”* In pobegne.
Ali tudi otroci kdaj raje zjutraj ne bi šli v šolo ali vrtec?
Kaj bi raje počeli?
Zakaj je pomembno, da hodimo v šolo?
Kaj bi otroci rekli Ostržku, ko se odloči, da ne bo hodil v šolo?

Dejavnosti po predstavi

Ustvarjajmo na temo predstave

Narišimo veliko skupno sliko predstave. Kdo vse mora biti na sliki? Kakšne barve moramo uporabiti?

Naredimo senčno gledališče

Izdelajmo senčne lutke in z njimi odigrajmo enega od prizorov, ki smo ga videli v predstavi.

Uprizarjajmo

Če bi Ostržek, ko je postal pravi deček iz mesa in krvi, priredil zabavo, koga bi povabil? Kako bi bila videti zabava? Kaj bi mu vsak od povabljenecv rekel? V razredu odigrajmo prizor.

Uprizorimo televizijsko okroglo mizo o laži. Na okrogli mizi sodelujejo Zvitorepka, Brljav, Muren, Ostržek, Plavolaska in voditelj/ica okrogle mize. Preostali otroci so občinstvo, ki lahko zbranim postavljajo vprašanja. Kaj bi o laži vprašali vsakega od njih?

Raziskujmo

V knjižnici in na internetu poiščimo informacije o različnih vrstah lutk.

Kdo izdeluje lutke, ki jih vidimo v lutkovnih predstavah?

Kako izdelajo različne lutke?

Iz kakšnih materialov?

Katera orodja potrebujejo za to?

Se otroci spomnijo, katero orodje uporablja Pepe, ki v predstavi izdelava Ostržka?

Ali lahko iz besede Ostržek razberemo, zakaj je leseni lutki tako ime?

Obiščimo Muzej lutk in si oglejmo različne lutke.

Marionete, Ostržek, Ptič in Tun, ki nastopajo v predstavi, so narejeni iz lesa. Iz lesa so narejeni tudi različni predmeti, ki jih uporabljamo vsak dan. Katere lesene predmete uporabljamo vsak dan na primer v kuhinji? Kdo jih je izdelal?

Pogovarjajmo se s starši in starimi starši o šoli

Zgodbo o Ostržku je njen avtor Carlo Collodi napisan pred skoraj 150 leti. Ali je bila takrat šola enaka kot danes? Za učenje branja so potrebovali abecednik. Katere šolske knjige pa danes potrebujemo v prvem razredu?

Povprašajmo starše in babice in dedke, kako je bilo, ko so šli v prvi razred.

Kakšne knjige so imeli? Kakšni so bili učitelji?

Ali so radi hodili v šolo? Kaj so jim o šoli govorili njihovi starši?

Preberimo

Zgodba o Ostržku je bila prvič objavljena v 36 nadaljevanjih. V predstavi Ostržek Lutkovnega gledališča Ljubljana so upodobljene le nekatere njegove dogodivščine. Izposodimo si knjigo o Ostržku v knjižnici in preberimo še kakšno njegovo dogodivščino.

Ali otroci poznajo še kakšno pravljico ali pesmico, v kateri lažejo?

Spomnimo se Volka in sedmih kozličkov, Mojce Pokrajculje, Rdeče kapice.

Kdo se v vsaki pravljici zlaže in zakaj?

Preberimo zgodbo *Laž in Prilazič* Frana Milčinskega (Založba Sanje, 2008) in si oglejmo ilustracije. Kako je ilustratorica Ana Razpotnik upodobila Laž?

Ali laž, če jo dovolj dolgo ponavljamo, postane resnica?